Received: 25. 1. 2017

Accepted: 21. 4. 2017

Published on-line: 15. 6. 2017

Available from: www.obranaastrategie.cz

doi: 10.3849/1802-7199.17.2017.01.005-020

NOVÉ OPERAČNÍ KONCEPCE OZBROJENÝCH SIL USA A PERSPEKTIVY JEJICH UPLATNĚNÍ

NEW OPERATING CONCEPTS OF THE US ARMED FORCES AND PERSPECTIVES OF THEIR APPLICATION

Ján Spišák^a

Abstrakt

Text článku se zabývá okolnostmi vývoje a implementace nových operačních koncepcí použití ozbrojených sil Spojených států. Jeho prvním cílem je teoreticky vymezit problematiku tzv. *společných prostorů* s ohledem na schopnosti vojsk v operacích zajistit či zamezit přístup do těchto oblastí. Druhým cílem je analyzovat pozadí vývoje koncepce AirSea Battle, objasnit podstatu jejího specifického zaměření na Čínu, jako i protiopatření této velmoci vůči Spojeným státům. Třetím cílem je objasnit okolnosti vedoucí ke spěšnému nahrazení této koncepce novou koncepcí, tzv. *Joint Concept for Access and Maneuver in the Global Commons*, využívající mnohem širšího spektra schopností ozbrojených sil Spojených států. Článek se v závěru věnuje i úvahám implikace nové koncepce nejen z pohledu USA, ale také spojenců v rámci Severoatlantické aliance.

Abstract

The article deals with the circumstances of the development and implementation of new operational concepts for the use of the United States Armed Forces. The first objective is to define theoretically the issue of the so-called Global Commons, taking into account the capability of troops in operations, to secure or prevent access to these areas. The second objective is to analyse the background of the AirSea Battle concept, to clarify the essence of its specific focus on China, as well as the countermeasures of this major power toward the United States. The third objective is to clarify the circumstances leading to the rapid replacement of this concept with a new concept, the Joint Concept for Access and Maneuver in the Global Commons, using a much wider range of capabilities of the United States Armed Forces. Finally, the article focuses on the implications of the new concept not only from the point of view of the United States but also of the Allies in the North Atlantic Treaty Organization.

^a The Centre for Security and Military Strategic Studies, University of Defence, Brno, Czech Republic. E-mail: jan.spisak@unob.cz

Poděkování

Text byl zpracován v rámci řešení výzkumného projektu Univerzity obrany s názvem *DZRO Strategické alternativy (STRATAL) 2016-2020*.

Klíčová slova

Koncepce; globální prostory; AirSea Battle; Anti-Access; Area Denial; Čína; JAM-GC.

Keywords

Concept; Global Commons; AirSea Battle; Anti-Access; Area Denial; China; JAM-GC.

Úvod

Nové tisíciletí je příznačné expanzí širokého spektra hrozeb, které významně ovlivňují regionální i globální bezpečnost; od kybernetických útoků, přes novodobé pirátství, provokativní zkoušky jaderných zbraní nebo snahy některých velmocí rozšířit svůj vliv do oblastí, ze kterých mohou lépe ovlivňovat politiku svých protivníků. Eliminace takových hrozeb je bytostně spojena se zajištěním přístupu a ovládnutím oblastí, které z hlediska řízení informací, obchodu, dopravy, bezpečnosti a dalších faktorů nabývají na celosvětovém významu. Současná terminologie označuje takové oblasti názvem *globální prostory* (Global Commons), mezi něž patří zejména vnější vesmír, mezinárodní vody, kosmický a kybernetický prostor. Téměř výhradně jsou tyto prostory doménami mimo národní jurisdikci a často slouží jako základní cesty přepravy či přenosu informací, tovaru, surovin, financí, osob a technologií. V globálních prostorech se nacházejí významné přírodní nebo jiné, člověkem vytvořené zdroje. Ty mohou být ve vlastnictví státu, regionálních nebo místních vlád. V případě, že je nevlastní nikdo, jsou používány jako zdroje s otevřeným či volným přístupem. Z hlediska bezpečnosti globální prostory zahrnují bezpečnostní či operační prostředí, ve kterém se předpokládá fyzické nebo virtuální působení vojenských sil. Zajištění volnosti jednání v těchto prostorech je tedy klíčovým aspektem nejen pro udržení globální bezpečnosti, ale taky pro zajištění životních a strategických zájmů států a mezinárodních společenství. S nadsázkou lze říci, že z takových prostor bude v budoucnu ovládán a řízen chod celé planety.

Je potřeba zmínit, že problematika *Global Commons* je v rámci Severoatlantické aliance projednávána již od roku 2009. Na základě řady národních či mezinárodních jednání a aktivit v Evropě, Americe a Singapuru, věnovaných těmto otázkám, vznikl dokument pod názvem *Assured Access to the Global Commons*, jehož cílem je identifikovat slabá místa a problémy ovlivňující zajištění přístupu Aliance ke globálním prostorům, a za druhé, stanovit doporučení pro budoucí fungování Aliance v této oblasti.¹ Strategicko-politický a koncepční kontext tohoto dokumentu lze nalézt v nové *Strategické koncepci NATO*, stejně jako v závěrech Lisabonského summitu.

Kontrola globálních prostorů vyžaduje použití vyspělých konvenčních, ale i nekonvenčních vojenských schopností, které z pohledu jejich nositelů významně převyšují schopnosti potenciálních protivníků. Do nedávné doby nejvíce diskutovanou alternativou použití ozbrojených sil, která z pohledu Spojených států měla zajistit tyto ambice, byla vojenská koncepce AirSea Battle (ASB). Mnohokrát zaměňována za válečnou strategii či bojovou doktrínu, tato koncepce představuje vizi o způsobu použití schopností amerických ozbrojených sil, s cílem *zajistit vlastní přístup* a současně *zamezit přístupu jakéhokoliv protivníka* ke globálním prostorům, na které si USA (z různých důvodů) vyhrazují právo. Tyto schopnosti ozbrojených sil, které mohou naplnit stanovený cíl, jsou pojmenovány výrazem *Anti-Access, Area Denial capabilities*, souhrnně pak A2/AD.

¹ BARRETT, Mark - BEDFORD, Dick - SKINNER, Elizabeth - VERGLES, Eva. Assured Access to the Global Commons. In: *Allied Command Transformation, North Atlantic Treaty Organization* [online]. 2011 [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.act.nato.int/globalcommons>

PŘÍSTUP DO GLOBÁLNÍCH PROSTORŮ

Ústředním motivem A2/AD v ASB jsou schopnosti společných sil (zejména jejich vzdušné a námořní složky) vstoupit do libovolného operačního prostoru s dostatečnou volností jednání, a tak zaručit Spojeným státům a jejím spojencům prosazení strategických zájmů. Eichler nazývá tyto schopnosti ve smyslu „*Strategie zamezení přístupu a nevpuštění do prostoru*.“² Jak lze takové schopnosti chápat obecně? Anti-Access (A2) jsou představovány schopnostmi (dlouhého dosahu), jež mají zabránit přiblížení a vstupu postupujícího protivníka do operačního prostoru. Aktivita vlastních sil, kterými mají být tyto schopnosti eliminovány, jsou vedeny s úmyslem zpomalit nasazení a postup sil protivníka směrem do válčiště (prostoru operací) nebo vynutit zahájení jeho činnosti ze vzdálenosti mnohem větších od místa konfliktu, než bylo původně zamýšleno. A2 tedy ovlivňují pohyb směrem do válčiště. Praktickým příkladem uplatnění takových schopností v Evropě je spuštění protiraketového štítu v Rumunsku v polovině roku 2016. Protivzdušný systém Aegis, doplněný o antirakety SM-3, jehož rozmístění bylo původně plánováno na území České republiky a Polska, je součástí širšího štítu, tvořícího i prvky protivzdušné obrany na amerických lodích a spojeneckých plavidlech či radar s raketami v Turecku. Přestože zástupci Aliance ujišťují, že systém není namířen proti Rusku, ale v první řadě proti Íránu a Severní Koreji, ruští představitelé opakují, že cílí proti nim a představuje hrozbu, na kterou je nutno reagovat přiměřenými protipatřeními.³

Area-Denial (AD) jsou naopak představovány schopnostmi kratšího dosahu, jež jsou využívány s úmyslem omezit nepříteli jeho volnost jednání uvnitř specifického operačního prostoru. AD tedy ovlivňují manévry v rámci válčiště. Rozdíl mezi A2 a AD schopnostmi je ovšem relativní, protože mohou být uplatněny pro oba účely. Například ponorka nebo letadlová loď, která provádí činnosti typu AD v pobřežních vodách, může následně naplňovat schopnosti A2, pokud její činnost probíhá na širém moři. Obdobným způsobem mohou působit letadla, raketové systémy a další prostředky. Myšlenka dostupnosti A2/AD přitom není nikterak nová; řada úvah k jejich budování zazněla ve vojenských kruzích USA již koncem devadesátých let 20. století, právě v souvislosti s expanzí satelitních prostředků, dostupností a možným použitím raket nesoucích chemické, biologické, radiologické, jaderné nebo vysoce explozivní hlavice.⁴

Pohledem svých tvůrců koncepce ASB představuje důležitou součást strategického poslání amerických ozbrojených sil v období míru i krize. Její implementace, v rámci obranné strategie USA, byla od počátku určena k rozvoji sil v dlouhodobém horizontu, a to s ohledem na jejich institucionální, koncepční či programové změny v nadcházejících letech. Koncepce prošla v několika málo posledních letech významnou a až překvapivě rychlou evolucí, směřující k její podstatné transformaci. A to nejen díky rozsáhlým debatám v nejvyšších politických a vojenských kruzích USA, ale především

² EICHLER, Jan. Priority pro 21. století: Bezpečnostní strategie USA po roce 2008. *Vojenské rozhledy*, 2013, roč. 22 (54), č. 1, s. 29-40, ISSN 1210-3292.

³ Nynější ruský premiér Dmitrij Medvěděv již před lety varoval, že by Rusko v reakci na rozmístění těchto systémů mohlo umístit do Kaliningradské oblasti nejmodernější taktický raketový systém Iskander-M.

⁴ KREPINEVICH, Andrew - WATTS, Barry - WORK, Robert. *Meeting the Anti-Access and Area-Denial Challenge*. Washington: The Center for Strategic and Budgetary Assessments, 2003, s. 7.

z důvodu rostoucích ambic některých států, jež se snaží výzvy představující A2/AD schopnosti eliminovat nebo jim aktivně čelit. To vše jsou důvody, proč tato koncepce bude brzy nahrazena koncepcí novou.

VZNIK A VÝVOJ KONCEPCE AIRSEA BATTLE

Jaké je pozadí vzniku a účelu koncepce ASB? V únoru 2010 přišly oficiální kruhy ministerstva obrany Spojených států s myšlenkou zajistit přístup svých ozbrojených sil do různých zájmových prostorů, což se stalo jádrem vize o způsobu budoucího použití amerických vzdušných a námořních sil. Ještě dříve (září 2009) jejich představitelé podepsali memorandum o zahájení společného úsilí k vytvoření nové operační koncepce. O zajištění hladkého průběhu její tvorby se měl starat nově zřízený úřad ASB, *Air-Sea Battle Office*, dohlížející na integraci bojových schopností vzdušných a námořních sil. Podnětem k jeho vzniku (srpen 2010) byla směrnice tehdejšího ministra obrany USA Roberta Gatese, k vytvoření souhrnného plánu pro udržení přístupů ke strategickým námořním trasám v globálním měřítku.

Počáteční frázi ASB - Airsea (Battle) lze s největší pravděpodobností přiřadit k názvu historické operační koncepce *Airland Battle* (ALB), poplatné období studené války. ALB byla dříve rovněž samostatnou společnou operační koncepcí, ovšem tím veškerá podobnost s ASB končí. ALB mohla uspět ve strategii aktivní obrany, která byla hlavní doktrínou pozemních sil USA na počátku osmdesátých let 20. století. Jejím hlavním posláním byla příprava a vedení boje společných sil NATO ve střední Evropě proti vojskům Varšavské smlouvy. Řadu z jejich základních principů však bylo možno aplikovat i pro jiné scénáře (například válka v Perském zálivu v roce 1991).

Rostoucí globalizace, vzestup ambicí některých velmocí, jako i nové vnímání bezpečnostních hrozeb ze strany USA, byly příčinou, proč ASB musela být zásadně odlišná od jejího předchůdce. Koncepční rámec ASB se v základu opíral o vzájemnou interoperabilitu vzdušných a námořních sil a jejich společnou schopnost integrovat údery zbraňových systémů do hloubky operačního prostoru protivníka. Tato schopnost měla eliminovat rostoucí výzvy ovlivňující zájmy USA ve vzdušném, námořním, pozemním a kosmickém prostoru, včetně kybernetického. ASB na spodním konci spektra konfliktů měla umožňovat udržení volnosti jednání, zajišťovat přístup do oblastí, provádět demonstraci síly nebo vést omezené údery. Na horním konci spektra to bylo zachování schopností odrazit agresi protivníka a udržovat stupňování výhod až do jeho konečné porážky. ASB byla koncipována jako omezená, ale rozhodující složka ve škále iniciativ zaměřených na utváření bezpečnostního prostředí.

Zlepšené schopnosti sil, které ASB deklarovala, měly rovněž formovat a ovlivňovat rozhodovací kalkul ze strany potenciálních agresorů. Navíc americké investice do předpokládaných schopností, které byly identifikovány v ASB, měly ujistit spojence a prokázat, že Spojené státy neustoupí a ani se nepodřídí potenciálním agresorům, kteří by se mohli pokusit upřít „mezinárodnímu společenství“ právo na vstup do vzdušného prostoru a mezinárodních vod. Za potenciální agresory, s ohledem na aplikaci ASB, byla prioritně označena Čína, ale zmíněny byly státy jako Írán, Severní Korea nebo Rusko. Otázkou je, koho Spojené státy, mimo samy sebe, považují za tak významnou součást mezinárodního společenství, aby jeho ochotou a zájmem bylo mísit se do vztahů právě s takovými giganty, jakými Rusko nebo Čína již bezpochyby jsou.

STUDIE ASB A JEJÍ TRANSFORMACE DO OPERAČNÍCH KONCEPCÍ

První komplexní studii ASB, se vším co mohla nabídnout americkým válečným plánovačům, byla zpráva Centra pro strategické a rozpočtové hodnocení (Center for Strategic and Budgetary Assessments - CSBA) z roku 2010, nazvaná *AirSea Battle - A Point of Departure Operational Concept*. Podle úvodních prohlášení tohoto dokumentu „ASB není o válce s Čínou, ovšem Spojené státy musí mít demonstrující schopnost účinné intervence v případě vojenské konfrontace, nebo dokonce konvenčního konfliktu s Čínou.“⁵ Je tedy zřejmé, že ASB svým obsahem byla otevřeně namířena proti A2/AD schopnostem Číny. Ty byly nejlépe ilustrovány tzv. „zabíjákem letadlových lodí“, což bylo označení pro vyvíjenou čínskou konvenční balistickou protilodní střelu DF-21D. Zpráva proto deklarovala, že koncepce zajistí své poslání prostřednictvím vyspělých dalekonosných a podmořských zbraní, jež „oslepí a zažene zpět“ čínské zbraně.⁶ Oficiální souhlas k realizaci ASB byl vydán ministerstvem obrany USA v tzv. *Quadrennial Defense Review Report*, v roce 2010.⁷ Jak bylo uvedeno:

„Letectvo a námořnictvo vyvíjejí novou společnou koncepci boje ve vzduchu a na moři, s cílem porážky nepřítele v celém spektru vojenských operací, včetně nepřítele vybaveného sofistikovanými schopnostmi umožňujícími zabránit přístupu do oblastí nebo prostorů zájmů.“⁸

To, jak moc záleželo válečným plánovačům na nové koncepci, bylo patrné i z toho, že se postupně stala součástí nové vojenské strategie, jejímž mottem bylo udržení globálního vůdcovství Spojených států v 21. století.⁹ Tato se následně promítla do vrcholové operační koncepce společných sil *Capstone Concept for Joint Operations: Joint Force 2020* (CCJO) a zejména do její podřízené operační koncepce *Joint Operational Access Concept* (JOAC).¹⁰ Na rozdíl od dokumentu CSBA je tato koncepce již zcela oproštěna od veškerých politických imperativů, zaměřených proti jakémukoli

⁵ TOL, Jan van - GUNZINGER, Mark - KREPINEVICH, Andrew - THOMAS, Jim. *AirSea Battle: A Point-of-Departure Operational Concept*. Washington: Center for Strategic and Budgetary Assessments, 2010, s. 10-11.

⁶ RAYMOND, Greg. *What's displacing Air Sea Battle in US military planning?* [online]. 2015 [cit. 2016-05-03]. Dostupné z: <https://goo.gl/IAC234>

⁷ Quadrennial Defense Review je studie ministerstva obrany USA, která pravidelně analyzuje strategické cíle a potenciální vojenské hrozby. Quadrennial Defense Review Report je hlavním veřejným dokumentem, popisujícím vojenskou doktrínu USA.

⁸ USA. Department Of Defense. *Quadrennial Defense Review Report* [online]. Washington, 2010. [cit. 2015-07-02], s. 32. Dostupné z: <https://goo.gl/HSu9hl>

⁹ USA. Department Of Defense. *Sustaining U. S. Global Leadership: Priorities for 21st Century*. [online]. Washington, 2012. [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <https://goo.gl/gpbp1K>

¹⁰ Joint Operational Access Concept (JOAC) je první z nové generace operačních koncepcí, které předpokládají změnu v americkém způsobu války - reagovat na výzvy A2/AD, projevy hybridity a asymetrie. Tyto nové koncepce mají několik nápadných společných rysů: předvídají dramatické zvýšení úrovně vojenských aktivit v raných fázích operací, zvýšenou modularitu, hbitost a flexibilitu, jsou předzvěstí těsnější integrace zpravodajství a operačních aktivit s obnoveným důrazem na klamání a utajení, s cílem zkomplikovat kalkulace protivníka. Ve svém základu představují nové pojetí působení společných sil, čímž usnadňují filozofický návrat ke kořenům války.

konkrétnímu státu či protivníkovi a zabývá se výhradně vojenskou stránkou použití společných sil v reakci na nově vznikající bezpečnostní výzvy. Jak je v koncepci JOAC uvedeno, „*Záměrem ASB je zlepšit integraci vzdušných, pozemních, námořních, kosmických a kybernetických sil. Bojovým velitelům poskytnout schopnosti potřebné k odstrašení, a pokud je to nutné, k porážce protivníka, využívajícího sofistikovaných A2/AD schopností. ASB má zaručit, aby společné síly měly schopnost projekce síly, tak jak je to vyžadováno pro zachování a obranu zájmů USA v budoucnu.*“¹¹

KONCEPČNÍ ZÁKLADY A POJETÍ AIRSEA BATTLE

ASB byla navržena s cílem čelit sítím obranných systémů (zahrnujících balistické rakety, protilodní střely, systémy protivzdušné obrany, letadla, ponorky, jako i kybernetické systémy) zamezujícím přístup nebo vstup do teritoria některých zemí. Podle ASB jsou tyto obranné systémy (pokud jsou v dostatečném množství) nebezpečné pro letectvo a povrchové námořnictvo při jejich přístupu/přibližování k pobřeží nebo vzdušnému prostoru země, která by byla cílem útoku. ASB proto předpokládala nasazení vlastních předstunutých systémů protivzdušné obrany, pozorování, vedení leteckých a raketových úderů do hloubky, protiponorkové operace; to vše za účelem rozbití nebo zničení systémů nepřítele, bránícího vstup do jeho území.

ASB měla být svým hlavním pojetím diametrálně odlišná od Airland Battle. Spíše než manévrem měla protivníka degradovat jeho postupným oslabováním. Jejím smyslem bylo postupně udolat (opotřebit) jeho obranné sítě a systémy zaručující zamezení přístupu a ne jej rozhodně porazit nějakou formou manévrového boje. Pozemní síly v této koncepci měly hrát minimální roli, i když obojživelné operace a speciální operace nebyly zcela vyloučeny.

I když je koncepčně odlišná, měla ASB s ALB některé společné znaky, protože vyžadovala vysokou úroveň spolupráce mezi jednotlivými druhy sil. Počítala s vedením úderů do hloubky prostoru protivníka, zejména k narušení systémů velení a řízení, ničení letadel a protilodních střel. Vzhledem k podpoře úderů do hloubky, koncepce sdílela některá stupňující se rizika, typická pro ALB. Raketové a letecké údery, pokud by byly vedeny proti jaderným mocnostem, by rapidně zvyšovaly nebezpečí konfrontace a eskalace napětí. Bylo by značně složité ospravedlnit takové riziko v situaci, pokud některý ze spojenců by již nebyl pod útokem nepřítele a hrozbou své totální porážky. Nicméně ASB počítala se selektivními údery na specifické cíle vysoké hodnoty; bylo však složité představit si další, dostatečně efektivní útoky k degradaci všech hlavních schopností nepřítele. Realitou však je, že u každé jaderné velmoci existuje vysoký počet možných cílů - letadel, lodí, ponorek, systémů protivzdušné obrany, ovšem komplexně je vyřadit z provozu by vyžadovalo rozsáhlou vzdušnou kampaň. Jaderná mocnost by takový útok mohla považovat za důvod použití svých komplexních možností, jaderných nevyjímaje.

¹¹ USA. *Joint Operational Access Concept*, Version 1. Washington: Department Of Defense, 2012, s. 4.

ASB A ZAMĚŘENÍ NA ČÍNU

Přes pečlivě formulovaná prohlášení se Washington původně snažil negovat A2/AD schopnosti zejména Číny (v současnosti jsou v zájmu již i další státy, například Rusko či Írán). Jak bylo uvedeno ve zprávě:

„ASB musí řešit nové důležité výzvy a příležitosti, jež budou prezentovány čínskými A2/AD schopnostmi, na které americké ozbrojené síly v současné době nenabízejí dostatečnou odpověď. Od doby, co tyto A2/AD schopnosti představují pro USA stále větší omezení vůči operační volnosti jednat, koncepce ASB řeší, jak mohou být tyto výzvy vykompenzovány, nebo pokud to není možné, jak může být znovu získána volnost jednání.“¹²

Koncepční pojetí ASB bylo ve světle CSBA viděno jako boj probíhající ve dvou etapách. První etapa by byla zahájena vypuknutím skutečného nepřátelství s Čínou. Měla zahrnovat čtyři různé „směry operace“, na kterých by probíhaly aktivity vojenských sil, souběžné nebo postupně. Nejdříve by vojenské síly USA a jejich spojenci musely odolat počátečnímu útoku a omezit případné škody. Pak by zahájily „oslepující tažení“ (blinding campaign) proti bojovým systémům a sítím Čínské lidové armády (ČLA). Poté by následovalo tzv. „potlačení“ (suppression campaign), se zaměřením na zpravodajské, průzkumné a pozorovací (ISR - Intelligence, surveillance, reconnaissance) prostředky dlouhého doletu a úderné systémy ČLA. Konečným bodem by bylo „dosazení a udržení iniciativy ve vzduchu, na moři, v kosmu a v kybernetickém prostoru“. Podle CSBA by byl důraz kladen na „blokové operace ve velkých vzdálenostech“ a na pořízení a výrobu přesně naváděné munice. Největší pozornost veřejnosti přitahovala ta část dokumentu, která popisovala kontroverzní kinetické úderů na pevninu Číny. Podle Zprávy, by bylo účelem takových úderů rozvrátit důležité A2/AD schopnosti systému velení a řízení a dalších jejich atributů, zahrnutých v systémech C4ISR,¹³ které jsou pro A2/AD schopnosti ČLA nejdůležitější.

Koncepce ASB však byla zaměřena i na jiné prostory, které, podle mínění některých představitelů, nepatřily nikomu. Na zvláštním zasedání vedoucích představitelů námořnictva, letectva, námořní pěchoty, pozemních sil a sboru náčelníků štábů (při jednání o koncepci ASB v říjnu 2013) viceadmirál amerického námořnictva James Foggo prohlásil, že ASB je:

„...navržena tak, aby zajišťovala přístup k částem ‚globálních prostorů‘ - těch oblastí vzduchu, moře, kosmu a kyberprostoru, které nikdo nevlastní, ale na kterých jsme všichni závislí - například námořní nebo komunikační trasy.“

Současně „odsoudil“ protivníky USA, kteří v A2/AD využívají řady vojenských schopností, které brání volnému používání těchto nekontrolovaných prostorů. Foggo zdůraznil vyvíjení nových generací balistických raket i střel se zvýšeným dosahem, přesností

¹² KAZIANIS, J. Harry. *The Evolution of Air-Sea Battle* [online]. 2014 [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://cimsec.org/evolution-airsea-battle/9936>

¹³ Command, Control, Communication, Computers, Intelligence, Surveillance, Reconnaissance. Velení, řízení, spojení, výpočetní technika, zpravodajství, sledování a průzkum.

a letalitou, pořízování moderních ponorek a bojových letadel s technologií *stealth*, jako i námořních min. Jejich protivníky to vybavuje lepší mobilitou, samostatností a schopností rozlišovat. Podle Fogga se kosmický a kybernetický prostor stávají důležitějšími a více spornými.¹⁴

POSTOJ A PROTIOPATŘENÍ ČÍNY

Tak jako se Washington zabývá důležitými otázkami bezpečnosti, obdobnou mírou to realizují i další velmoci z hlediska reakce na globální výzvy, ohrožující jejich bezpečnost. Způsob, kterým řeší tyto výzvy, může do budoucna vážně ovlivnit roli Ameriky ve světě a určit, zda zůstane jedinou skutečnou supervelmocí. Během několika posledních let státy jako Čína, Rusko nebo Írán začaly vyvíjet vyspělé zbraňové systémy, které mohou zabránit ozbrojeným silám USA jejich vstupu a koncentraci v předpokládaných operačních prostorech a následně symetrickými i asymetrickými prostředky je zastrašit, případně porazit. Prostřednictvím vývoje a nasazení technologicky vyspělých námořních min, ultra tichých ponorek a stále dokonalejších balistických raket, se někteří z hlavních konkurentů a potenciálních protivníků Ameriky snaží rozvíjet své vlastní A2/AD schopnosti. Ty nutí americké vojenské plánovače přemýšlet o nepříjemné volbě: utrpět nepředstavitelné ztráty nebo snížit podíl svých sil na obraně spojenců v budoucích válečných konfliktech.

Čínští vojenští experti začali přemýšlet o způsobu použití raket proti námořním plavidlům již na počátku sedmdesátých let minulého století. Poté, co Spojené státy nasadily během taiwanské krize do Taiwanského průlivu dvě letadlové lodě (USS Nimitz a USS Independence) s bojovým doprovodem jako reakci na vojenské provokace Číny, rozběhl se čínský výzkum na plné obrátky. Nejméně od poloviny devadesátých let byl zahájen vývoj čínské, vysoce pokročilé balistické rakety Dong Feng-21 (DF-21), populárně nazývané *The Carrier-killer* (zabiják letadlových lodí), jež by mohla být považována za skutečnou noční mru pro vojenské námořnictvo USA.¹⁵ O její poslední verzi se hovoří jako o první protilodní balistické raketě na světě, schopné značně poškodit či úplně zničit letadlovou loď svým jediným úderem. To by mohlo skutečně zkomplikovat schopnost Washingtonu přesouvat svá námořní plavidla, jako pojistku proti rostoucí vojenské moci Číny.¹⁶

Až do nedávné doby, s ohledem na téměř sci-fi podobný popis této zbraně, mnozí pochybovali o schopnostech obranného průmyslu Číny takovouto raketu vyvinout. Zasáhnout pohyblivý, dobře chráněný a pokročilými zbraňovými systémy vybavený cíl na

¹⁴ KAZIANIS, ref. 12.

¹⁵ KAZIANIS, J. Harry. *China's carrier-killer missile* [online]. 2013 [cit. 2016-05-04]. Dostupné z: <https://goo.gl/FJMLeV>

¹⁶ Klíčem k pochopení jak raketa funguje, je její smrtící potenciál. Zbraň je mobilní, takže její detekce je obtížná, a to i za nejpriznivějších okolností. Když je raketa odpálena, může být naváděna pomocí technologicky vyspělých radarů, družic a možná dokonce i bezpilotních prostředků. Různé zprávy naznačují, že má manévrující hlavici, potenciálně schopnou ničit protiraketové obranné systémy. Na určený cíl, ať již zaoceánské plavidlo nebo letadlovou loď, dopadá při rychlosti 10 až 12 machů (cca 3 400–4 080 m·s⁻¹). Ještě děsivějším aspektem je údajná schopnost rakety zaútočit na námořní plavidla až do vzdálenosti přibližně 1 000 mil, což značně převyšuje útočný dosah všech stávajících amerických letadlových lodí.

volném moři není jednoduché; o to se může pokusit pouze společnost s prvotřídním vědeckým a obranným průmyslem. Jak ukazuje vývoj posledních let, Čína tyto ambice má. Ignorovat její schopnost vyvinout takovou raketu je zřejmě pro Spojené státy pouze zbožným přáním. Ve zprávě Jamestown Foundation, Washingtonského institutu pro výzkum a analýzu, byl již v roce 2013 zveřejněn názor, že Amerika má důvod k obavám. Jak bylo ve zprávě uvedeno, DF-21D měla být schopna zasáhnout pomalu se pohybující cíle již počátkem roku 2010. Později v tom stejném roce bylo americkou admirálitou hodnoceno, že raketa dosáhla „počátečních operačních schopností.“¹⁷ V roce 2013 Čína pak měla mít k dispozici nejnovější verzi této rakety. Přes všechny tyto údaje je otázkou, zda DF-21D bude fungovat i v bojových podmínkách a zda raketa by mohla skutečně zasáhnout letadlovou loď. Další otázkou je, zda ozbrojené síly USA vlastní rakety či střely, které by mohly být schopny zachytit a zničit tohoto zabijáka lodí dříve, než dosáhne svého cíle.

Obdobné obavy jsou na místě i v případě další nadzvukové rakety „DF-ZF hypersonic glide vehicle“ (DF-ZF HGV), se kterou bylo od prosince roku 2014 do dubna 2016 provedeno 7 letových zkoušek. I tato zbraň je údajně schopna proniknout americkými systémy protivzdušné obrany, založenými na použití protiraketových střel.¹⁸ Co činí tuto zbraň extrémně nebezpečnou, je fakt, že proti ní v současnosti neexistuje adekvátní obrana. Analytici předpokládají, že může být zavedena do výzbroje v roce 2020, čímž by ČLA získala schopnost vést globální úder. Přesto experti hodnotí, že Čína je stále dvě dekády pozadu v možnostech vývoje rakety, schopné zasáhnout pohyblivý cíl. Má se za to, že americké superpočítače jsou v současnosti až desetinásobně rychlejší než ty čínské, což značně ztěžuje úsilí v programu vývoje a zavedení obdobných zbraní.¹⁹

Zatímco čínské rakety jsou pro vojenské síly USA důvodem k obavám, obdobným důvodem je i skutečnost, že i další státy vyvíjejí nebo alespoň touží po takovém hardwaru. Státy jako Severní Korea, Sýrie či Írán získávají nebo mají snahu získat stále dokonalejší zbraně s jasným cílem udržet USA mimo možné oblasti konfliktu, nebo alespoň je nutí platit nepřiměřeně vysokou cenu za angažovanost v těchto oblastech. Je proto logickou snahou USA negovat účinek podobných zbraní, jakými jsou popisované čínské rakety.²⁰

¹⁷ KAZIANIS, ref. 12.

¹⁸ Bojová hlavice je dopravena balistickým nosičem až do prostoru mezi vesmírem a okrajem atmosféry (přibližně 100 km nad zemí), kde je od nosiče oddělena, a poté začne klouzat po relativně ploché trajektorii směrem do místa určeného dopadu rychlostí pět až deset machů (6 173–12 359 kilometrů v hodině). Klouzající fáze umožňuje raketě nejen aerodynamické manévrování - provádění úhybných akcí a vyhýbání se střetu s raketami protivníka, ale také prodloužení jejího dosahu. Na rozdíl od konvenčních raket, sestupujících do atmosféry s předvídatelnou balistickou trajektorií, hypersonické kluzáky je téměř nemožné zachytit běžnými systémy protiraketové obrany, které sledují příchozí objekty přes senzory satelitů, pozemních a námořních radarů.

¹⁹ GADY, Franz-Stefan. *China Tests New Weapon Capable of Breaching US Missile Defense Systems* [online]. 2016 [cit. 2016-12-09]. Dostupné z: <https://goo.gl/bGpqlS>

²⁰ Pod záštitou Americké Agentury pro pokročilé obranné výzkumné projekty DARPA (Defense Advanced Research Projects Agency) byl již od roku 2003 veden vývoj obdobných nadzvukových zbraňových systémů rychlého úderu v programu DARPA Falcon Project. Jednalo se o prototypy raket Hypersonic Technology Vehicle (HTV-2), které absolvovaly dva zkušební lety, z nichž však ani jeden nebyl ukončen úspěšně. DARPA v roce 2014 tento projekt ukončila.

KRITIKOU KE ZMĚNĚ: VZNIK A ZAMĚŘENÍ KONCEPCE JAM-GC

Oficiální zveřejnění koncepce ASB způsobilo značný rozruch; její zavedení bylo již od počátku spojeno s řadou otevřených kritických poznámek. Kritika cirkulovala kolem dvou kontroverzních bodů. Prvním bylo otevřené deklarování jména budoucího protivníka. Prohlášení, že podstatou ASB je překonání A2 vojenských schopností Číny, bylo až příliš přímé a předčasné nejen pro byrokraty ve Washingtonu, ale taky pro množství pozorovatelů v tisku i v akademické sféře. Ti věřili, že označení soupeřící velmoci jako potenciálního protivníka z něj může udělat skutečného nepřítele. Za druhé, analytici CSBA se chopili myšlenky zahájení „oslepující kampaně“ proti ČLA na počátku války. Deaktivace zpravodajských, pozorovacích a průzkumných prostředků - radarů, pilotovaných či bezpilotních hlídkových letounů apod., by měla zabránit čínským raketám zasahovat americká letadla a lodě operující na moři. Pro mnoho pozorovatelů bylo takové pojetí fatální chybou a ne určujícím rysem koncepce ASB. Toto „oslepení“ protivníka by mohlo představovat předejdu k eskalaci konfliktu a snad i k oboustrannému použití jaderných zbraní. Taková operační koncepce by pak mohla mít dopady diametrálně odlišné od strategických zájmů.

Další, co stojí za zmínku, je skutečnost, že zpráva CSBA předem určila potencionálního protivníka, místo toho, aby pouze naznačila problém ve specifickém geostrategickém kontextu. Naopak, stanovila generický přístup ke zvládání konkrétních A2/AD výzev, aniž by odvrátila svou pozornost od specifických scénářů, přesných regionů a konkrétních nepřátel.²¹ To je přitom obecná zásada, kterou operační koncepce svým obsahem mají respektovat. V konečném důsledku to vypadalo, že Washington si vyhrazuje právo kopat do dveří v různých regionech světa bez zjevného důvodu. Je tedy zřejmé, že jak v operačních koncepcích, tak především ve scénářích je pouze abstrahovaná všeobecná podstata hrozeb a není tedy možné, na základě této abstrakce, přesně definovat potřebné schopnosti ozbrojených sil. Strategické dokumenty tohoto typu zpravidla neobsahují informace týkající se konkrétního vojenského úkolu, protivníka a dalších aktérů přítomných v daném operačním prostředí a jeho doménách.²²

Závažné připomínky vůči způsobu realizace koncepce byly vedeny ze strany představitelů pozemních sil a námořní pěchoty. Byla to hlavně kritika vztahující se k interoperabilitě jednotlivých druhů sil a rozvoji jejich společných schopností, s tím, že je nutno zvýšit důraz na roli a místo pozemních sil. Mimo jiné, koncepci podrobil kritice i tehdejší náčelník štábu pozemních sil armády USA generál Odierno, když prohlásil: „*Airsea Battle je koncepce, kterou je získán přístup. Co nastane, když je přístup získán? Bude do něj nutné případně zapojit nějaký druh pozemních sil? Všechno je věcí společných, interoperabilních koncepcí.*“²³ Další obdobné úvahy vyústily v konstatování nutnosti vyčlenit pozemním silám i námořní pěchotě v asijsko-pacifickém regionu významnější strategickou roli, než jakou sehrávaly doposud, a ASB aktualizovat do

²¹ HOLMES, James. *Redefining AirSea Battle: JAM-GC, China and the Quest for Clarity* [online]. In: *The National Interest*. 2015 [cit. 2016-05-09]. Dostupné z: <https://goo.gl/ZK6gw5>

²² DUBEC, Radek - SPIŠÁK, Ján. Východiska tvorby modulárních struktur. *Vojenské rozhledy*. [online]. 2013, roč. 22 (54), č. 3, [cit. 2017-03-14]. ISSN 1210-3292 (on-line). DOI: 10.3849/2336-2995.22.2013.03.027-040. Dostupné z: <https://goo.gl/luZHQq>

²³ ANFILOFYEVA, Natalya. *Pentagon Looks To Revise Air-Sea Battle Concept To Increase Jointness*. [online]. 2014 [cit. 2015-07-07]. Dostupné z: <https://goo.gl/C0GOxl>

novější a vylepšené verze. Aktualizovaná koncepce, která se již v náznacích vynořovala, měla rovněž zahrnovat vyšší důraz na integraci a interoperabilitu se spojenci a partnery, s cílem získat a udržet vlastní přístup a manévry v rámci globálních prostorů.

K tomu, aby koncepce našla své pevné místo ve společném přístupu vedení operací, bylo od zahájení její tvorby provedeno několik desítek válečných her, spojeneckých cvičení, jako i experimentů a studií. Její principy byly postupně kodifikovány do plánů rozvoje schopností vzdušných sil i námořnictva. Na základě společných operačních požadavků k řešení výzev v těchto prostorech vzniká nová operační koncepce, pojmenovaná „*Joint Concept for Access and Maneuver in the Global Commons*” (JAM-GC).²⁴

JAM-GC je vůči JOAC hierarchický níže postavená (podpůrná) koncepce, která implementuje většinu užitečných myšlenek ASB. Popisuje evoluční přístup ke společným a spojeneckým operacím všech druhů sil a složek (i nadnárodních), jako i způsob, jak budoucí společné síly, v období let 2020-2025, povedou operace pro získání a udržení přístupu a volnosti jednání v globálních prostorech. Tato volnost jednání má být předzvěstí dalších operací, kterými lze odradit, deklarovat schopnost projekce síly a vést vstupní operace. Specifické zaměření JAM-GC spočívá v zajištění a zamezení „operačního přístupu“, v rozvoji schopností integrovaných sil za účelem získání a udržení volnosti jednání v globálních prostorech. Tato „volnost jednání“ zahrnuje schopnost získat a udržet vzdušnou a námořní převahu, bezpečnost a nadvládu ve vesmíru a kyberprostoru, jako i schopnost vést rozsáhlé operace a manévry napříč jednotlivými doménami. Důraz přitom není kladen na žádnou specifickou doménu, ale na schopnost vést operace napříč všemi, za účelem získání operační převahy nad protivníkem. Spíše než zvažovat konkrétní domény, jde o kombinaci schopností ke zdolání specifických operačních výzev ve všech pěti doménách. V tomto duchu je nutno chápat podstatu této operační koncepce. Její nový název má odrážet několik důležitých myšlenek pro úspěch společných sil v překonávání A2/AD výzev. Nejviditelnější změnou je právě požadavek integrace schopností ve všech doménách. To zahrnuje schopnosti, jakými jsou především:

- Nasazení do prostoru operace, kde společné síly mohou být účinně využity.
- Účinné velení a řízení společných sil v těžce narušeném prostředí elektromagnetického spektra.
- Odrazení nepřítele od zakázaných činností prostřednictvím demonstrace schopností, přítomnosti a vůle.
- Provádění operačního manévru (pohyb v kombinaci s palbami) v operačním prostoru s přijatelnou mírou rizika.
- Ukázka síly podle potřeby k dosažení cílů.
- Udržování a zásobování operace, vzhledem k odhodlanému nepříteli.

Koncepce má také prosazovat komplexnější, modifikovaný přístup k logistice a zajištění udržitelnosti, tzn. schopnost zřizovat expediční pozemní a námořní základny v dobách krize, schopnost udržovat společné operační schopnosti v napadených oblastech, což má být rozhodující pro přístupové a operační manévry.

²⁴ MORRIS, Terry S - DRIEL, Martha van - DRIES, Bill - PERDEW, Jason C - SCHULZ, Richard H. - JACOBSEN, Kristin E. Securing Operational Access: Evolving the Air-Sea Battle Concept. In: *The National Interest* [online]. 2015 [cit. 2015-07-10]. Dostupné z: <https://goo.gl/Eecldf>

AKTÉŘI KONCEPCE JAM-GC

Podle vyjádření zástupce úřadu ASB:

„...ani stávající (ASB), ani nová koncepce (JAM-GC) nejsou namířeny vůči jakékoliv specifické krajině nebo geopolitickému scénáři. Jejich uplatnění bude závislé na šíření A2/AD schopností napříč světem. Koncepce hledají mezery ve schopnostech a nabízejí integrované řešení vůči A2/AD výzvám potencionálních protivníků. Stejně jako ASB i JAM-GC bude možno použít globálně.“²⁵

Je zřejmé, že světové velmoci pomalu, ale jistě vytvářejí nové strategie a platformy k zajištění si vlivu v globálních prostorech. Pentagon si musel konečně přiznat, že globální expanzi A2/AD výzev protivníků nelze řešit pouze koncepcí ASB, která byla primárně určena pro pacifický prostor, ale je nutné tyto výzvy vnímat i v jiných oblastech mimo Asii. Za předpokladu, že si Spojené státy chtějí v současné bezpečnostní architektuře udržet i nadále globální vůdcovství, to zní vcelku logicky.

Přesto, pokud otázka zní, kde a kdy bude potřeba JAM-GC uplatnit, snadnou odpověď by měl být samotný postoj Spojených států. Vzhledem k tomu, že tato a podobné koncepce jsou vcelku neskryvaně směřovány zejména proti současným a budoucím velmocím typu Číny, Ruska a Indie a domněle i vůči některým totalitním státům typu Severní Koreje, má koncepce již svého budoucího zákazníka. Důvodů je na to dostatek. V případě Ruska je to jeho vojenské úsilí na Dálném východě v kontextu celkové ruské strategie a budování ozbrojených sil. Z mapy Eurasie je patrné, že po vybudování silné ruské raketové obrany mohou být v případě krize výrazně zhoršeny podmínky pro přesun americké armády do Evropy nebo na Dálný východ.

Jakýmsi globálním prostorem se postupně stává Krym, z něhož lze blokovat vstup lodí NATO do Černého moře, Kaliningrad, ze kterého mohou ruské rakety uzavřít Baltské moře a také nová ruská základna v Sýrii, z níž by mohl být zaminován Hormuzský průliv v Perském zálivu a zablokován Suezský průplav. V následujících letech hodlá ruské ministerstvo obrany vybudovat novou divizi pobřežní obrany na Čukotce, jež by měla být schopna kontrolovat pouze 80 kilometrů širokou Beringovu úžinu mezi Ruskem a USA. Obdobný úkol mají plnit i Kurilské ostrovy: nepustit americké námořnictvo k ruskému břehu.

Na druhé straně, pokud má nová koncepce zajistit vstup či jeho zamezení do teritorií zájmových, ovládaných či spravovaných Spojenými státy, ukazuje se jako nezbytné zapojit do její realizace i některé spojence z řad Severoatlantické aliance. A to nejen pro záměry samotných Spojených států, ale rovněž z hlediska spojenců a jejich účasti na odstrašení protivníka a kolektivní obraně v dlouhodobém horizontu. V této souvislosti je vhodné připomenout některá ustanovení ze Strategické koncepce NATO z roku 2010, týkající se budování moderních vojenských schopností jednotlivých velmocí, s dopady na mezinárodní stabilitu a bezpečnost, které je obtížné předvídat. V dokumentu byla zmíněna nutnost širšího mezinárodního úsilí k zajištění důležitých komunikačních, přepravních a tranzitních cest, na nichž závisí mezinárodní obchod, energetická

²⁵ KAZIANIS, J. Harry. Air-Sea Battle's Next Step: JAM-GC on Deck [online]. In: *The National Interest*. 2015 [cit. 2016-12-04]. Dostupné z: <https://goo.gl/47vl2Y>

bezpečnost a prosperita členských zemí. Současně (právě v souladu s kontextem koncepce JAM-GC) dokument zdůraznil i nutnost budování schopností k obraně obyvatelstva a území proti útoku balistických raket jako rozhodujícího prvku společné obrany, přispívajícího k nedělitelné bezpečnosti Aliance.²⁶

Poslední období přináší viditelné změny v zahraniční politice některých velmocí. Když pomineme roli Číny, která evidentně dělá vrásky na čele spíše Spojeným státům než jejich evropským spojencům, je to zejména Rusko, jež je permanentně diskutováno ve vrcholných politických a vojenských kruzích Aliance. Není tomu tak dávno, co bývalý náměstek generálního tajemníka Severoatlantické aliance Alexander Vershbow pronesl v úvodním vystoupení na Berlínské konferenci k bezpečnosti v roce 2015 následující slova:

„V posledních letech výrazně vzrostla vojenská aktivita Ruska na hranicích Aliance. Viděli jsme vojenskou výstavbu v Kaliningradu, na Krymu a nyní v Sýrii. Rusko má schopnost rychle přesunovat obrovské množství sil podél svých hranic a jejich protiletadlové a protilodní rakety pokrývají velké oblasti území NATO. Tato takzvaná schopnost ‚zamezení přístupu a nevpuštění do prostoru‘ je navržena tak, aby omezovala naši svobodu pohybu a navigaci. Je to něco, na co klademe velkou pozornost při plánování.“²⁷

Obdobnou rétoriku, ohledně A2/AD schopností Ruska, Vershbow používal ve svých dalších projevech v Krakově, Bukurešti, Sofii nebo Haagu v letech 2015-2016.

„Na Ukrajině a jinde - včetně několika členských zemí NATO - jsme viděli, že Rusko vede ‚hybridní‘ válku - kombinaci dezinformací, podvrtných aktivit, ekonomického vydírání a kybernetických útoků, které jsou podpořeny konvenční vojenskou mocí. Ruské bojové síly jsou stále dobře financovány, agilní, dobře vybavené a schopné mobilizovat ve velkém měřítku s malou nebo žádnou dobou varování. Rusko také shromáždilo značné protiletadlové a protilodní schopnosti, takzvaný potenciál ‚zamezení přístupu a nevpuštění do prostoru‘, který by mohl zabránit jakémukoli posílení našeho východního křídla NATO, kdyby to bylo nutné. Abychom účinně odrazili ruskou agresi vůči zemím NATO, a to zejména s ohledem na tyto jejich schopnosti, musíme jít nad rámec opatření, která jsme ve Walesu dohodli, jít dál než je schopnost poskytovat rychlé posílení.“²⁸

Tak jako každá nová koncepce i JAM-GC prochází stanoveným procesem tvorby. Tento představuje promyšlený, cyklický a postupný proces, jehož cílem je sladit úsilí tvůrců koncepce při hodnocení (nadřazených strategických dokumentů), analýze, psaní a revizi

²⁶ NATO Public Diplomacy Division. *Active Engagement, Modern Defence*. Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organization. Brussels - Belgium, 2010, p. 10-15.

²⁷ VERSHBOW, Alexander. *Deterrence for the 21st Century* [online]. 2015. [cit. 2017-05-22]. Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_124808.htm?selectedLocale=en

²⁸ VERSHBOW, Alexander. *NATO at 67: What (complex) agenda for NATO's Warsaw Summit?* [online]. 2016. [cit. 2017-05-23]. Dostupné z: <https://goo.gl/67qkHC>

operační koncepce.²⁹ Posledním krokem procesu je samotná implementace, která byla fakticky zahájena v říjnu 2016, oficiálním schválením koncepce, prostřednictvím podpredsedy sboru náčelníků štábů, generálem Selvou. Osud koncepce JAM-GC v dalších letech bude prioritně závislý na vývoji bezpečnostní situace ve světě. Strategičtí plánovači USA intenzivně sledují a hodnotí tento vývoj zejména v Asii a pacifickém regionu. V nadcházejících letech, v důsledku růstu výzev v těchto prostorech, se tento proces stane ještě důležitějším.³⁰ S ohledem na reálné uplatnění koncepce je to především otázka vzájemné spolupráce a koordinace nejen mezi jednotlivými složkami amerických ozbrojených sil, ale i součinnosti se spojenci a partnery.

ZÁVĚR

Skutečnosti uvedené výše mají mimořádný význam pro většinu aliančních států v Evropě, které doposud nereagovaly na A2/AD výzvy potencionálních protivníků. To se týká zejména Polska a států v Pobaltí, které jsou nuceni čelit výzvám přicházejícím z Ruska. Přestože konflikt s Ruskem není na pořadu dne, Aliance by měla být připravena na budoucnost, na výzvy, které budou mít jednoznačně zaměření na A2/AD. Nová koncepce JAM-GC ve své konečné podobě, i v dalším vývoji, musí vzít situaci v Evropě v úvahu. Jen poté ji bude možno hodnotit jako účelnou i účinnou. V tomto směru existuje několik aspektů, které jsou významné pro efektivní implementaci koncepce. K takovým patří:

- Posílení schopností projekce síly (zejména v kybernetické oblasti, kde náklady mohou být efektivně řízeny), při současném vývoji A2/AD zbraňových platforem.
- Podpora vytváření nezávislých systémů C3 (velení, řízení a komunikace), které budou méně náchylné vůči A2/AD. Rozhodující význam má obrana proti kybernetickému působení.
- Posílení bojových schopností a obranných opatření vůči aktivitám Ruska v napadených nebo potenciálně napadených oblastech konfliktu, a to ve všech doménách.
- Mimo Spojené státy i ostatní spojenci by měli budovat vlastní A2/AD schopnosti jako protiváhu těch, kterými disponuje Čína nebo Rusko.³¹

V tomto ohledu je koncepce JAM-GC relevantní rovněž pro rozvoj schopností AČR, který musí vzít v potaz široké spektrum faktorů zahrnující nejen bezpečnostní hrozby a rizika, technologický vývoj, ekonomické možnosti státu, ale především předpokládaný způsob

²⁹ PIKNER, Ivo. Military Concept Development and Military Lifelong Education. In: *ICLEL 2015 - International Conference on Lifelong Learning and Leadership for All*. Sakarya, Turkey: Sakarya University Faculty of Education, 2016, p. 269-272. ISBN 978-605-66495-0-9.

³⁰ HEGINBOTHAM, Eric at al. *The U. S. - CHINA Military Scorecard. Forces, Geography, and the Evolving Balance of Power 1996-2017*. California: RAND Corporation, Santa Monica, 2015, s. 348-349.

³¹ BARTOSIAK, Jacek. *As Air-Sea Battle Becomes JAM-GC...Don't Forget Central and Eastern Europe* [online]. In: *The Potomac Foundation*. 2015 [cit. 2016-12-11]. Dostupné z: <https://goo.gl/gnLUb3>

použití ozbrojených sil našich spojenců.³² Konečným výsledkem veškeré společné snahy mají být vybudované schopnosti, jež budoucím integrovaným národním či aliančním silám zajistí operační přístup, vytvoření a udržení volnosti jednání kdekoli a kdykoli to bude potřeba. V národních podmínkách je pozitivní, že byly zahájeny aktivity, zejména v oblasti kybernetické bezpečnosti, zaměřeny na spolupráci na národní i mezinárodní úrovni při předcházení kybernetickým útokům i při návrhu a přijímání opatření při řešení incidentů i proti probíhajícím útokům. Opatření Národního centra kybernetické bezpečnosti (NCKB), jako gestora problematiky kybernetické bezpečnosti, mohou být v dlouhodobém horizontu právě takovými, jež jsou potřebné pro eliminaci hrozeb při ochraně státu, stejně jako i spojenců v Alianci.

³² MIČÁNEK, František - PROCHÁZKA, Josef. Koncepční rozvoj AČR - přístupy a strategická východiska, *Vojenské rozhledy*, 2015, roč. 24 (56), č. 1, s. 4-19, ISSN 1210-3292 (tištěná verze), ISSN 2336-2995 (on-line), dostupné z <https://goo.gl/rordHa>